

Course of Islamic paleography by Jan Just Witkam

Tasks for the student:

1. Read the bibliographical description of the manuscript.
2. Carefully compare the images of the manuscript with the proposed transliteration. Get accustomed with peculiarities of this hand.
3. Transcribe in the same way a considerable portion of that part of the manuscript which has not been transliterated. Start where the given transliteration ends. See how far you come.
4. Note remarkable or unusual ligatures and make a list of these.
5. Make an inventory of all signs and peculiarities which are different from modern practice.

MS Leiden Or. 5811

Persian, paper, 183 ff., *shekaste* script, some figures (pedigrees), full-leather European binding, with label on spine: 'Journey to Bokhara'. Drawings (map, pedigrees).

The neat copy of *Aḥwāl-i Safar-i Bukhārā*, by Ḥāfiẓ Fāḍil Khān, a secretary employed in the castle of Attock (east of Peshawar). Bukhārā is mentioned in the title probably because it is the most western point in the journey, which is in fact a round trip. The present work describes a journey from Attock to Kashmir, Mast, Yarkand, Kashghar, Yakhgalan ('residence of the king of China'), then from Kashghar to Quqan (Khokand) in the Ferghana valley, then further to Samarqand, Bukhara, from there to Balkh, Khalm, Kabul, Peshawar and back to Attock. The journey lasted from 27 Ragab 1227, 5 October 1812, till the end of Dhū al-Ḥiġġa 1228, 16 December 1813 (f. 1b). The work is arranged in a schematical way, but without the *gadwala* of the draft copy, MS Leiden Or. 5812. The columns indicate: 1. *Nām-i Manzil* (name of the locality); 2. *Ṭaraf* (orientation); 3. *Masāfat* (distance); 4. *Aḥwāl* (situation). Only the latter category allows for more elaborate descriptions and accounts. When these descriptions transcend the page, there are pages which are not provided with columns, but which contain text only. On f. 183a the end, with description of the castle of Atag. MS Leiden Or. 5812 is what seems to be the draft copy of the text, and the present text is a page-by-page copy of that draft.

On the fly-leaf at the end of Or. 5812 is written in pencil: 'Route book and observations of Hafiz Fazil Khan, who accompanied Moorcroft 1812-1813'. With the later is meant the British traveller William Moorcroft (d. 1825). The dating of the journey to 1812-1813 is a bit of a chronological problem, as Moorcroft only seems to have travelled in 1811-1812 and from 1819 till his death in 1825 [DNB 38, pp. 337-338].

Or. 5811, ff. 1b-2a

بسم الله الرحمن الرحيم

احوال سفر بخارا وتفصيل منازل از اتک تا کشمیر من کشمیر الی تبت من تبت الی یارکند من یارکند الی کاشغر و منازل از کاشغر تا
ینجلن که شهر تخت نشین پادشاه چین است | و من کاشغر الی قوقان که در ولایت فرغانه است و از قوقان الی سمرقند و از سمرقند تا
بخارا و از بخارا تا بلخ و خلم و از خلم تا کابل براه بت بامیان | و از کابل تا پیشاور و اتک من ابتدای بیست و هفتم رجب سنه ۱۲۲۷ هجری
مطابق | پنجم اگست ۱۸۱۲ لغایت ذی الحجه سنه ۱۲۲۸ هجری مطابق ۱۶ دسامبر ۱۸۱۳ سید عزت اله که بموجب ایماي || صاحب
عالیجاه معلى جایگاه ولیم مور کرافت صاحب بهادر، اختیار سفر مذکور | کرده هفتم ربیع الثانی سنه ۱۲۲۷ هجری (مطابق ۲۰ آوریل
۱۸۱۲ عیسوی) از شاهجهان آباد روانه شده بود هر چند خود | دیده و شنیده بقید قلم در آورده و نیز آنچه حافظ فاضل خان (حافظ فاضل
خان کسی است که از قلعه اتک رفتن خود معطل دیده و از طرف خود جانب بخارا فرستاده بودم صح) دیده و دریافته بود | در بعضی
مواضع انضمام یافت اللهم تمم بالخیر هذالکتاب و اوصلنا الی طریق الصواب |
از اتک تا کشمیر |

نام منزل طرف مسافت احوال |

حیدرو مشرق اندک مایل به شمال، ۸ گروه آبادی کلان چهارصد خانه داشته باشد سه چهار دیه در میان راه | واقع راه هموار است
ملک چهچه مضاف اتک | حسن ابدال بین مشرق و شمال ۹ گروه جای مشهور است چشمه ها خوب و آب فراوان ماهی ها | در آن
چشمه بسیار جای (خوش) فضا است زمیندار انجا شیرزمان خان | قوم خرباره که شاخی از یوسف زای است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمَّا سَفَى جَالِدُ تَفْضِيلِكَ لَمَّا تَأْتِيكَ مَرَكٌ مَرَكٌ لَمَّا تَبْتِ تَت
لِيَا بَارِنْدُ مَزَارِنْدَا لِيَا كَا شَرُوفِنَا لَمَّا كَا شَرُوفِنَا بَحْمَنِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَا كَا شَرُوفِنَا تَوْفَانِ حَرُورِ وَكَلِيَتِ فَرِزَانِهْ لَمَّا تَوْفَانِ لِيَا سَمَرَقَنْدِ
وَلَمَّا سَمَرَقَنْدِ بَا نَجَالِدِ وَلَمَّا نَجَالِدِ تَابَلِغِ وَخَلْمِ وَلَمَّا خَلْمِ تَا كَابَدِ لَمَّا تَابَلِغِ
وَلَمَّا تَابَلِغِ تَا سِتَارِ وَوَلَا طِ مَرَكِ تَبْدِيلِي رِبِ وَنَقْمِ رَجَبِ ١٢٤٢ هـ مَحَلِّقِ
بِحَمْدِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فِي رَجَبِ ١٢٤١ هـ مَحَلِّقِ سَمَرَقَنْدِ دَرِ مَرَكِ سَمَرَقَنْدِ لَمَّا سَمَرَقَنْدِ

Aḥwāl-i Safar-i Bukhārā, by Ḥāfiẓ Fāḍil Khān. MS Leiden Or. 5811, f. 1b. Beginning of the text.

صاحب عالمجاه صیحا جانگناه وایم مورکلفت صاحب در اختیار فرمود
 کعبه مقم رمع الثیاب است ۶ بحر ارزت جهان لای دلانه شد با بوجه خود
 ویراوشیند بقید قلم در لوله و نیز لجه حافظ صاحب دین و دریا
 در بعضی مواضع اللصام مات اللهم تم بالبحر اللک و صلناک طریق للصود
 لذراک ما کشیر

عس
 از دست
 حافظ صاحب
 از قلم
 موطوعه از طرف
 طایفه از طرف

نام نزل طرف سافت لحوالا
 حیدر مشرق کرد کرده لای کلن چهار صخا و دشت شاه صفا
 واقع ملک هم لک پیچیده
 حیدر مشرق کرد کرده جا مشهور حشیمه بانو ملک و ملک
 در لکن حشیمه جانج ز صید لکجا
 قوم خرابه دشت اولد یوسف لک

خوش

نام نرگ طرف رفت اهل

بیست و نه روز در طغیان نام قد
 در میان لکه نام وضع بر این زمین
 قریب کذا و لعل و لید و در کجا
 عین زلف و در میان لکه
 باره لک و بیست و نه روز

در چشمت حسن ایست
 صلاح سمانت ه ارون سلیه کور چینه با لعل و تپه لکه قالیجا کا
 کرده نام در تپه یک کمان
 بخور خود از خلفا نام در میان لکه
 خلد و در تپه یک کمان

Aḥwāl-i Safar-i Bukhārā, by Ḥāfiẓ Fāḍil Khān. MS Leiden Or. 5811, f. 2b.